

هدف کلی: ارزیابی تمدن جدید بر مبنای معیارهای تمدن متعالی اسلام

هدف های آموزشی

شناخت پیامدها و نتایج تمدن جدید در مهم ترین حوزه های زندگی فردی و اجتماعی
ارزیابی پیامدها و نتایج تمدن جدید با مراجعه به معیارهای تمدن متعالی اسلام

مجتبی محمودی

دبیر دین و زندگی شهرستان ایزه

سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۰

به کانال ما در تلگرام بپیوندید

t.me/mahmoudi_izeh

نگاهی به تمدن جدید

درس دوازدهم

در درس قبل گزارش کوتاهی از تمدن اسلامی داده شد و با مراجعه به معیارهایی که از قرآن و سیره آموخته بودیم، به ارزیابی این تمدن و کشف دلایل پیشرفت و سپس افول آن پرداختیم. در این درس، بر تمدن جدید مروری می‌کنیم تا این تمدن را با معیارهای الهی ارزیابی کنیم. با این ارزیابی می‌توانیم به نقاط قوت و ضعف این تمدن بیشتری ببریم و نحوه زندگی در آن را بهتر شناسایی کنیم و مسئولیت خود را در مواجهه با آن بدانیم.

نکته

اروپا تاکنون حداقل شاهد سه تمدن بزرگ بوده است^۱ که آخرین آن یا همان تمدن جدید، تقریباً تمامی جوامع جهان امروز را تحت تأثیر خود قرار داده است و آثار آن در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و... به‌خوبی نمایان است. این تمدن مانند هر تمدن دیگری، دارای نقاط قوت و ضعف است. آشناسدن با این نقاط قوت و ضعف از دو جهت برای ما مطلوب است :

۱) اول آنکه ما مسلمانان مانند سایر ملت‌ها، با این تمدن ارتباط مستقیم داریم، بنابراین، هم تحت تأثیر آن قرار می‌گیریم و هم می‌توانیم بر آن اثر بگذاریم؛ هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد، قدرت تأثیرگذاری ما بیشتر خواهد بود.

دوم آنکه بررسی ضعف‌ها و قوت‌های این تمدن در عرصه‌های مختلف، این کمک را به ما می‌کند که در راستای احیای تمدن اسلامی، از نقاط قوت این تمدن بهره‌مند شویم و با عبرت گرفتن از ضعف‌ها و آسیب‌های آن، بتوانیم برنامه‌ریزی درست و کم‌اشتباهی را برای سامان‌دهی تمدن اسلامی داشته باشیم.^۲ در ابتدا برای آشنایی هرچه بیشتر با این تمدن لازم است تا با برخی علل و ریشه‌های شکل‌گیری آن آشنا شویم.

۲- تمدن دوم برای اروپایی که قرن‌ها گرفتار بت پرستی بود، چه نتایجی در پی داشت؟

سوال

زمینه‌های پیدایش تمدن جدید اروپا را نام ببرید؟
← کلیسا و تعالیم تحریف شده
← بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها
چگونه آغاز شد؟

سوال

۱- تمدن دوم اروپا که به تمدن دوره قرون وسطی مشهور است،^۱ با کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت پرستی و روی آوردن به مسیحیت آغاز شد.^۲ این تمدن، برای اروپایی که قرن‌ها گرفتار بت پرستی بود، یک حرکت رو به جلو محسوب می‌شد.^۳ (با ظهور این تمدن، مردم بت پرست اروپا به یک دین الهی معتقد شدند، بت‌ها و بتخانه‌ها از بین رفت، اتحاد در سرزمین اروپا حاکم شد^۴، بناهای باشکوه مذهبی ساخته شد، کتاب‌هایی در اخلاق، معنویت و فرهنگ نگارش یافت و آثار هنری بزرگی پدید آمد.)^۲

نکته

اما از سوی دیگر، مبلمان مسیحی اعتقادات نادرستی را که از نظر خودشان اعتقادات

۱- تمدن اول قبل از میلاد حضرت مسیح (ع)، در قرن‌های ششم تا چهارم قبل از میلاد، در یونان باستان شکل گرفت و در روم باستان ادامه یافت.

تمدن دوم، در قرن چهارم میلادی با گسترش مسیحیت در اروپا و آغاز حاکمیت کلیسا بر زندگی سیاسی و اجتماعی مردم آغاز شد و تا قرن‌های پانزدهم و شانزدهم ادامه یافت.

تمدن سوم با افول قدرت کلیسا در همین قرن‌ها شروع شد و همچنان ادامه دارد.

۲- در قرن چهارم میلادی (۳۱۳ م) دین مسیحیت، دین رسمی امپراتوری روم شد. دولت روم تقریباً سراسر اروپا را زیر سیطره خود داشت و گسترش مسیحیت، کمک بسیاری به اتحاد اروپاییان کرد.

رسمی مسیحیت بود، تبلیغ می کردند. ^۱ آنان معتقد بودند که آدم در بهشت اولیه مرتکب گناه شده است و این گناه به فرزندان آدم نیز سرایت کرده و هر کسی با گناه اولیه به دنیا می آید. بنابراین هر کودکی پس از تولد باید غسل و ویژه ای (غسل تعمید) داده شود تا از آن گناه پاک گردد. ^۱ همچنین اعتقاد داشتند که مسیح علیه السلام نیز خود را به عنوان تاوان گناهان بشریت فدا کرد و به دار

نکته

آویخته شد. ^۱ ۲- یکی از این مبلغان مسیحی اعتراف به گناهان خود در حضور کشیش بود، ان را توضیح دهید؟

^۲ (اعتراف به گناهان خود در حضور کشیش، آیین دیگری بود که توسط این مبلغین میان مسیحیان رواج یافت. برای این کار اتاق ویژه ای در کلیسا ساخته شد که محل اعتراف و توبه کردن بود. آنان معتقد بودند که با اعتراف گناهکار در برابر کشیش، توبه کننده آمرزیده می شود و عفو ابدی را به دست می آورد. ^۲ عبادت و رازونیا با خدا نیز به روز معینی در هفته و در محل کلیسا و در حضور کشیشان اختصاص یافت. ^۲

نکته
مهم

این گونه آیین ها سبب سست شدن ارتباط شخصی و پیوسته انسان با خدا و واسطه قرار گرفتن کشیشان میان خدا و بندگان او گردید. بسیاری از کشیشان در این دوره شروع به فروختن بهشت کردند و در عوض بخشش گناه، پول های کلان به دست آوردند.

آیین دیگر، ازدواج مسیحی بود. ^۳ آنان معتقد بودند که پس از ازدواج، امکان جدایی زن و شوهر نیست و پیوندشان باید ابدی باشد. ^۳ زن حق مالکیت ندارد و باید نام خانوادگی وی به نام خانوادگی شوهر تغییر یابد. کشیش ها حق ازدواج نداشتند و تا آخر عمر باید مجرد می ماندند. آنان ازدواج را امری دنیایی و پست تلقی می کردند. ^۳ ۳- عقیده مبلغان مسیحی درباره آیین ازدواج مسیحی را بنویسید؟

این آیین ها و اعتقادات و آداب و رسوم ساخته کلیسا به تدریج اروپا را با فساد، عقب ماندگی و مشکلات دیگر دست به گریبان کرد. برخی از رهبران روشنفکر کلیسا و بسیاری از دانشمندان به دنبال چاره برآمدن و برای رسیدن به راه حل مناسب به مطالعه و تحقیق دست زدند.

کدام تمدن متولد شد؟
توضیح دهید

۲- بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها

حدود قرن هفتم میلادی و در اواسط قرون وسطی، در همسایگی سرزمین اروپا، تمدن اسلامی متولد شد و طی دو تا سه قرن به مرحله شکوفایی رسید و بر محیط های پیرامون خود پرتو افکند. وقتی

سوال

۱- آیین کاتولیک، جورج برانتل، ص ۱۰۷. (می دانیم که قرآن کریم گشته شدن حضرت مسیح علیه السلام را مردود می شمارد و اعلام می فرماید که: او را نکشتند و به دار نیاویختند، بلکه آنان به اشتباه افتادند - سورة نساء، آیه ۱۵۷. این مطلبی است که یکی از حواریون مسیح علیه السلام، یعنی «ترنابا» نیز به آن آگاهی داشت و بسیار کوشید که مانع این برداشت اشتباه شود. رجوع کنید به مقدمه کتاب انجیل برنابا.)

۲- همان، ص ۱۳۸.

۳- همان، ص ۱۴۳.

اندیشمندان و دلسوزان اروپایی آشنایی اندکی با تمدن مسلمانان پیدا کردند، با شور و شوق فراوان برای تحول در جامعه خود از ثمرات تمدن اسلامی بهره‌برداری نمودند^۱ کتاب‌های دانشمندان مسلمان به سرعت ترجمه شد، علاقه به پژوهش و آزمایش و تجربه افزایش یافت، نقد رهبران کلیسا شروع شد، حقوق و قانون مورد توجه واقع گردید و خردورزی در دستور کار قرار گرفت.^۱

سوال

← مونته‌گمری وات^۱، اسلام‌شناس انگلیسی در خصوص تأثیرپذیری تمدن جدید از تمدن اسلامی چه می‌گوید؟ «علم و فلسفه در اروپا بدون کمک گرفتن از فرهنگ اسلام توسعه نمی‌یافت؛... اسلام نه تنها در تولیدات مادی و اختراعات اروپا شریک است، بلکه اروپا را واداشت تا تصویر جدیدی از خود داشته باشد. اما از آنجا که اروپا در حال حاضر علیه اسلام عکس‌العمل نشان می‌دهد، تأثیر مسلمانان [بر تمدن غرب] را بی‌اهمیت جلوه می‌دهد. وظیفه مهم ما اروپاییان این است که این اشتباه را اصلاح کنیم و به مدیون بودن عمیق خودمان به جهان اسلام اعتراف کنیم.» پاسخ

نکته

ویل دورانت نیز بسیاری از هنرها و فنون برجسته اروپایی همچون معماری، اسلحه‌سازی و ... را مدیون صنعتگران مسلمان می‌داند.^۳

آثار و پیامدهای مثبت و منفی تمدن جدید

برای داوری صحیح و منصفانه در خصوص تمدن جدید ضروری است با برخی آثار این تمدن در حوزه‌های مختلف آشنا شویم:

رشد سریع علم

الف) حوزه علم

توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت

سوال

← آثار مثبت تمدن جدید اروپا در حوزه علم را نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید؟
۱- رشد سریع علم^۱ (تولید علم در قرون اخیر جهشی فوق‌العاده داشته است؛ به طوری که دوران جدید را می‌توان دوران علم نامید. اختراع صنعت چاپ، کشف الکتریسیته، ساخت ماشین، اختراع وسایل ارتباطی مانند: تلفن، رادیو، تلویزیون و ماهواره، راه‌اندازی شبکه‌های اینترنت و نظریات و کشفیات جدید در علوم مختلف، زندگی در جهان امروز را متحول کرده است.) توضیح مورد ۱

توضیح مورد ۲

۲- توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت: (علم و تکنولوژی سبب شد که آدمی بتواند در طبیعت تصرف فوق‌العاده کند و تغییراتی را در آن به وجود آورد. نفت را از اعماق زمین بیرون بکشد، معادن

۱- Montgomery Watt

۲- تأثیر اسلام بر اروپای قرون وسطی، مونته‌گمری وات، صفحات ۸۱ و ۱۴۳

۳- تاریخ تمدن، ویل دورانت، ج ۴، ص ۳۲۲.

را استخراج کند، کوه‌ها را برای ساختن تونل بشکافد، با سدهای بزرگ آب‌ها را مهار نماید و قدرت و توانایی خود را به رخ طبیعت بکشد.) **توضیح مورد ۲**

مصرف زندگی
نابودی طبیعت
علم زندگی

۱- مصرف زندگی: تمدن جدید اروپا در حوزه علم را نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید؟ **توضیح مورد ۱**
(از زمانی که ماشین‌آلات صنعتی ساخته شد، تولید انبوه نیز آغاز گردید.

تولید فراوان گرچه در ابتدا نیازهای طبیعی مردم را رفع می‌کرد، اما در بسیاری از موارد بیش از نیاز طبیعی بازار بود. به همین جهت کارخانه‌داران با استفاده از جاذبه تبلیغات در مردم، نیازهای کاذب به وجود آوردند تا آنان را به تنوع طلبی بکشانند و مصرف‌گرایی را به گونه‌ای سرسام‌آور افزایش دهند تا خودشان به سود بیشتری برسند. جدی‌ترین آسیب این رویه، تغییر الگوی زندگی و دل‌مشغولی دائمی مردم به کالاهای گوناگونی است که همه روزه وارد بازار می‌گردد و اذهان و افکار را به خود مشغول می‌کند و در نتیجه، انسان را از اساسی‌ترین نیاز خود، یعنی پرورش و تکامل بُعد معنوی و متعالی

خویش، غافل می‌سازد.) **توضیح مورد ۱**
توضیح مورد ۲

۲- نابودی طبیعت: (افزایش توان علمی بشر و دستیابی وی به ابزارهای نوین، توانایی وی برای بهره‌برداری از منابع طبیعی را به سرعت افزایش داد و به تخریب ساختار طبیعی محیط‌زیست انجامید. اگر در تمدن اسلامی زمین امانتی الهی در دست انسان بود، در این تمدن زمین منبعی سرشار از ثروت است که بشر هیچ قید و بند و محدودیتی برای استفاده از آن ندارد.) **توضیح مورد ۲**

۳- علم زندگی: (از حدود قرن هجدهم میلادی به علت پیشرفت‌های گسترده در علم، این احساس پدید آمد که علم تجربی تنها رمز سعادت ملت‌هاست و جامعه‌ای که این راه را بپیماید، کلید خوشبختی را به دست آورده است. اما اکنون با گذشت چند قرن و شکست‌های پی‌درپی جوامع غربی در عرصه اخلاق و ظهور بحران‌های اخلاقی در این جوامع، بسیاری دریافته‌اند که علم تجربی نمی‌تواند پاسخگوی همه نیازهای آنان باشد و نمی‌توان سعادت را تنها در این علم جست‌وجو کرد.) **توضیح مورد ۳**
این نیاز انسان غربی به معنویت (باعث شد برخی افراد و گروه‌ها با هدف کسب مقام و شهرت، مکاتب و فرقه‌هایی را به نام مکاتب عرفانی و معنوی ایجاد کنند که اگرچه در ظاهر ادعای پاسخ به نیازهای معنوی بشر را دارند اما به دلیل آنکه برآمده از آموزه‌های وحیانی نیستند، نتیجه‌ای جز سردرگمی برای بشر تشنه امروز نداشته‌اند.) **۱**

۱- نیاز انسان غربی به معنویت چه نتایجی به دنبال داشت؟

دانش تکمیلی

برای آشنایی با برخی از این مکاتب و فرقه‌ها که امروزه به نام «عرفان‌های نوظهور» شناخته می‌شوند، به وبگاه گروه درسی قرآن و معارف اسلامی به نشانی <http://quran-dept.talif.sch.ir> بخش «دانش تکمیلی» مراجعه کنید.

سوال

ب) حوزه عدل و قسط

آثار مثبت تمدن جدید اروپا در حوزه عدل و قسط را نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید؟

توضیح مورد ۱

۱- توجه به قانون: (پس از گذر از قرون وسطی و شکل گیری دوره جدید، توجه گسترده ای در کشورهای اروپایی به حقوق، قانون، ساختار حکومت و دولت پدید آمد که عموماً عکس العملی در برابر حاکمیت نامطلوب کلیسا در قرون وسطی بود) آگاهی به قانون و حقوق که ابتدا با ترجمه آثار اسلامی اتفاق افتاد، فوایدی برای تمدن جدید داشت. (مردم با حقوق خود در مقابل دولت ها و در رابطه با یکدیگر آشنا شدند و به تدوین قوانین حقوقی پرداختند و برای حفظ آنها سازمان هایی تأسیس کردند. حق کارگر، حق کودک، حق تعلیم و تربیت، حق داشتن شغل، حقوق متقابل زن و مرد و حق مردم در مقابل دولت به رسمیت شناخته شد.)

توضیح مورد ۲

۲- مشارکت مردم در تشکیل حکومت: (حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود، گام مثبت دیگری بود که در تمدن جدید برداشته شد و باعث شد برخی حکومت های استبدادی و موروثی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شوند.)

توضیح مورد ۲

سوال

آثار منفی تمدن جدید اروپا در حوزه عدل و قسط را نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید؟

توضیح مورد ۱

۱- ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار: (تولید انبوه کالا و نیاز به بازار کشورهای دیگر، احتیاج به منابع طبیعی دیگر کشورها و نیز روحیه فزون خواهی حاکمان غربی سبب شد که سرمایه داران و قدرتمندان غربی، کشورهای دیگر را، به خصوص در آسیا و آفریقا هدف قرار دهند و به بهانه استعمار، بسیاری از این کشورها را تصرف کنند و ذخایر با ارزش و گران قیمت آنها را، از آثار باستانی و کتاب های خطی گرفته تا جواهرات و منابع طبیعی و معدنی، به کشور خود ببرند و برای آن ملت ها فقر و نیازمندی را بر جا گذارند. برخی محققان بر این باورند ثروتی که در دوره استعمار از کشورهای استعمارزده به کشورهای استعمارگر منتقل شد، آن قدر زیاد بود که پایه های اصلی قدرت اقتصادی غرب را به وجود آورد.)

توضیح مورد ۱

۲- افزایش فاصله میان انسان های فقیر و غنی در جهان: (شکل گیری نظام های سیاسی جدید، توضیح مورد ۲ بر پایه قدرت سرمایه داران و نفع طلبی فزاینده آنان بود. صاحبان سرمایه و صنعت، منابع طبیعی اکثر نقاط جهان را به بهایی بسیار اندک خریدند و یا با قدرت نظامی خود تاراج کردند و کالاهای خود را با قیمت هایی بسیار سنگین به مردم همان سرزمین ها فروختند. بدین ترتیب، بخش کوچکی از جهان روز به روز غنی تر شد ولی بخش اعظم آن در فقر و تنگدستی فرو رفت.)

توضیح مورد ۲

۱- آسیب های تمدن جدید اروپا در حوزه خانواده را نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید؟

فروپاشی نهاد خانواده
بی بند و باری جنسی
استفاده ابزاری از زنان

ج) حوزه خانواده

نکته

تمدن جدید با نگاه مادی به انسان به ویژه در حوزه روابط زن و مرد بیشترین آسیب ها را به نهاد خانواده وارد کرده است؛ برخی از آسیب ها عبارت اند از: توضیح مورد ۱

۱- **فروپاشی نهاد خانواده** (در غرب قدیم، مانند همه سرزمین های دیگر، علاوه بر خانواده هسته ای که مرکب از پدر، مادر و فرزندان است، خانواده گسترده هم، که شامل اقوام و خویشان می شد، نمود فراوان داشت. اما در خلال دو نسل گذشته نه تنها خانواده گسترده متلاشی شد، خانواده هسته ای نیز، به تدریج از هم گسیخته گردید) بر این پدیده ها باید این واقعیت را نیز افزود که امروزه شمار فزاینده ای از کودکان در غرب، در خانواده ها یا خانه های بزرگ می شوند که پدر یا مادر در آن حاضر نیست و آن یکی هم که حاضر است چون نمی تواند یک تنه وظیفه پدر و مادر را توأماً ایفا کند، غالباً از زیر بار مسئولیتی که پدرها و مادرها در خانواده های اصیل برای انتقال دادن ارزش های اخلاقی به جوانان برعهده داشته اند شانه خالی می کند. همین امر باعث شده است که فقط در کشور انگلیس ۹ میلیون نفر تنها زندگی کنند، به گونه ای که دولت این کشور ناچار شده وزارت خانه ای به نام وزارت تنهایی ایجاد کند.^۱

توضیح مورد ۱

۲- **بی بند و باری جنسی** (امروزه بی بندوباری جنسی آن چنان در غرب رواج یافته است که بسیاری از مردم به این نتیجه رسیده اند که توان اصلاح و مبارزه با آن را ندارند.^۲ از این رو، به ناچار در پی آن برآمده اند که ضوابط و معیارهای اخلاقی را تغییر دهند؛ به عنوان مثال، در میان غربیان جدید، دیگر هیچ گونه ضابطه و معیار مذهبی یا اخلاقی که منشأ الهی داشته باشد، معنا ندارد.^۳) توضیح مورد ۲

۳- **استفاده ابزاری از زنان** (استفاده ابزاری از زنان برای تبلیغ کالاهای سرمایه داران، تشویق آنان به پوشیدن لباس های نامناسب و تحریک کننده، عادی شدن روابط نامشروع میان زنان و مردان در برخی کشورها، و تجارت گسترده زنان به عنوان کالای جنسی روی دیگر تمدن جدید است) اگر لایه ظاهری و سطحی موقعیت زن در دنیای امروز، که بسیار زیبا و خوش منظر آراسته شده، کنار رود و باطن آن آشکار گردد، خواهیم دید که سودآوری تجارت فحشا در حال ربودن گوی سبقت از تجارت مواد مخدر و اسلحه است.

توضیح مورد ۳

اگر بُعد معنوی و الهی انسان دارای اهمیت و جایگاهی در تمدن جدید بود، و اگر به زنان آن گونه که دین اسلام بها می دهد، بها و شخصیت داده می شد، حتماً وضع دیگری در تولید فیلم ها، رمان ها، و تصاویر تبلیغاتی حاکم می شد.

۱- هفته نامه گاردین، ۲۳ ژانویه ۲۰۱۸.

۲- در سراسیمه به سوی گومرا، پروفیسور رابرت. اج. بورک، ترجمه الهه هاشمی حائری، انتشارات حکمت.

۳- تصویب قوانین حمایت از خانواده های تک سرپرست در سال ۱۹۶۰ در آمریکا، (که بیشتر شامل خانواده ای می شود که زن در روابط نامشروع صاحب فرزند شده) موجب شد که آمار فرزندان بدون پدر در خانواده های تک سرپرست از حدود پنج درصد در این سال به بیش از چهل درصد در سال ۲۰۱۶ برسد : www.OECD.org/els/family/database.htm

انواع سوالات درس دوازدهم دین و زندگی دوازدهم انسانی

نگاهی به تمدن جدید

تعیین کنید کدام یک از عبارات زیر صحیح و کدام یک غلط است؟

۱- هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد قدرت تأثیر گذاری ما بر تمدن غرب بیشتر خواهد بود **صحیح**

۲- با ظهور تمدن جدید غرب، مردم بت پرست اروپا به یک دین غیر الهی معتقد شدند **غلط**

۳- مسیحیان معتقد بودند که آدم در بهشت اولیه مرتکب گناه شد و این گناه به فرزندانش سرایت کرده است

صحیح

۴- تمدن جدید برای اروپایی ها که قرن ها گرفتار بت پرستی بود، یک حرکت رو به جلو محسوب می شود

صحیح

۵- در آئین مسیحیت، معتقد بودند پس از ازدواج امکان جدایی زن و شوهر وجود دارد و پیوند شان ابدی نیست

غلط

۶- از جمله آثار منفی حوزه علم، مصرف زدگی است **صحیح**

۷- مشارکت مردم در تشکیل حکومت از جمله آثار مثبت حوزه قسط و عدل است **صحیح**

۸- آثار مثبت علم به ترتیب توانایی بهره مندی بیشتر از طبیعت و رشد سریع علم است **غلط**

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

۱- مسیحیان اعتقاد داشتند که مسیح (ع) خود را به عنوان گناهان فدا کرد و به دار آویخته شد.

تاوان - بشریت

۲- مسیحیان معتقد بودند که پس از ازدواج، امکان زن و شوهر نیست و پیوند شان باید باشد

جدایی - ابدی

۳- مونتگمری وات می گوید: علم و فلسفه اروپا بدون کمک گرفتن از توسعه نمی یافت. **فرهنگ اسلام**

۴- آسیب های حوزه خانواده، فروپاشی بی بندوباری جنسی و استفاده ابزاری

از است. نهاد خانواده - زنان

۵- از آثار مثبت حوزه عدل و قسط، توجه به قانون، مشارکت مردم در است. **تشکیل حکومت**

۶- از آثار منفی حوزه علم در تمدن غرب، مصرف زدگی و نابودی طبیعت و است. **علم زدگی**

۷- از جمله آثار منفی حوزه عدل و قسط ظهور فراگیر و پدیده است. **ظلم - استعمار**

۸- جدی ترین آسیب مصرف گرایی، تغییر الگوی زندگی و دائمی مردم به کالاهای متنوع و گوناگون است.

دل مشغولی

مجتبی محمودی، دبیر دین و زندگی شهرستان ایزه

t.me/mahmoudi_izeh :لینک کانال تلگرام